

Datum

2022-10-10

Vår referens

Kristina Lembre

Utredare

kristina.lembre@malmo.se

Remiss från stadsbyggnadsnämnden om granskningshandlingar till Översiktsplan för Malmö.

MN-2019-4903

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har översänt förslag till Översiktsplan för Malmö till miljönämnden för granskning. Sedan samrådet i juni 2020 har för översiktsplaneringen viktiga strategiska dokument, till exempel miljöprogram och energistrategi för Malmö, antagits och kommunövergripande processer, till exempel Klimatomställning Malmö, påbörjats. Vidare har Vattenmyndigheten i Södra Östersjön i augusti 2022 antagit Åtgärdsprogram för Södra Östersjön 2022–2027, innehållande sex administrativa åtgärder för kommunerna att genomföra. Till granskningshandlingarna hör också platsspecifika riktlinjer, vilka inte fanns med i samrådskedet. Miljönämnden lämnar synpunkter utifrån de ändrade förutsättningarna.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på stadsbyggnadsnämndens remiss enligt förvaltningens förslag till yttrande.
2. Miljönämnden överlämnar fördjupade synpunkter på granskningshandlingar till Översiktsplan för Malmö enligt förvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2022-10-10
- Bilaga 1 – Förslag till synpunkter på granskningshandlingar till Översiktsplan för Malmö
- Bilaga 2 – Översiktsplan för Malmö, granskningshandling juni 2022
- Bilaga 3 – Hållbarhetsbedömning med Miljökonsekvensbeskrivning, granskningshandling mars 2022
- Bilaga 4 - Samrådsredogörelse, mars 2022

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2022-10-27

Beslutet skickas till

Stadsbyggnadsnämnden

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har översänt förslag till Översiktsplan för Malmö till miljönämnden för granskning. Svar önskas senast 31 oktober 2022.

Bakgrund

Översyn av gällande översiktsplan påbörjades våren 2019. Miljönämnden lämnade synpunkter i samrådsskedet i juni 2020 och dessa har i samrådsredogörelsen bemötts av stadsbyggnadskontoret.

Förvaltningens förslag till yttrande

Sedan samrådet i juni 2020 har för översiktsplaneringen viktiga strategiska dokument, till exempel Miljöprogram för Malmö 2021-2030, Energistrategi för Malmö 2022–2030 och Kretsloppsplan 2021-2030, antagits och kommunövergripande processer, till exempel Klimatomställning Malmö, påbörjats.

Vidare har Vattenmyndigheten i Södra Östersjön i augusti 2022 antagit Åtgärdsprogram för Södra Östersjön 2022–2027, innehållande administrativa åtgärder för kommunerna att genomföra. Åtgärdena syftar till att säkerställa att kommunerna arbetar ändamålsenligt för att se till att miljö kvalitetsnormerna i kommunernas vattenförekomster uppnås och inte äventyras.

Till granskningshandlingarna hör också platsspecifika riktlinjer, vilka inte fanns med i samrådsskedet.

Miljönämndens yttrande innehåller övergripande resonemang kring sakfrågor och hur dessa bör beaktas i översiktsplanen. Specifika synpunkter och konkreta förslag på kompletteringar återfinns i Bilaga 1 med sidhänvisningar som avser pdf-versioner av granskningshandlingarna.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING OCH HÅLLBARHETSBEDÖMNING

En miljökonsekvensbeskrivning är obligatorisk vid framtagande av en översiktsplan. Den beskriver, tillsammans med hållbarhetsbedömningen, viktiga utgångspunkter för översiktsplanens genomförande. Dessa dokument utgör underlag till översiktsplanen men beslutas inte av kommunfullmäktige. Miljönämnden anser därför att det är angeläget att dess slutsatser, samt kopplingen till de globala hållbarhetsmålen, på ett tydligare sätt integreras i översiktsplanens huvuddokument.

ENERGI

Malmö stad förväntas växa med cirka 5 000 medborgare per år de närmaste tjugo åren. Utöver det tillkommer verksamheter, servicefunktioner och infrastruktur för mobilitet. För att det ska vara möjligt att växa och samtidigt uppnå en klimatneutral stad krävs en fossilfri och resilient energiförsörjning. Idag är importberoendet stort, överföringskapaciteten från överliggande nät är tidvis ansträngd och lagringskapaciteten är begränsad. Det kan leda till en effektbrist som riskerar att bli den begränsande faktorn för Malmös framtida utveckling.

Malmö stad har sedan samrådsskedet antagit Miljöprogram för Malmö 2021-2030 och Energistrategi för Malmö 2022–2030. Här anges ambitiösa mål och det framgår att det är viktigt att se energifrågor i ett helhetsperspektiv, där olika system samordnas för att nå synergieffekter. För att möjliggöra att staden kan fortsätta växa i förväntad takt krävs att plats avsätts för produktion, distribution och lagring av förnybar och återvunnen energi.

Här krävs även samarbete med aktörer inom energiområdet och bygg- och anläggningsbranschen, samt fastighetsägare och verksamhetsutövare. Där så är relevant föreslår därför miljönämnden justeringar i förslaget till översiktsplan, i enlighet med miljöprogrammet och energistrategin.

Malmö hamnområde och övriga verksamhetsområden har stor potential vad gäller energiförsörjningen i Malmö. Miljönämnden anser därför att planeringen av verksamhetsområden bör göras med hänsyn till befintliga och nya verksamheters möjlighet till elektrifiering eller annat energibehov. Planeringen ska medverka till att verksamheter kan bidra till både energiproduktion och energilagring. Här har inte minst Fortuna Hemgårdens verksamhetsområde möjlighet att utvecklas till ett unikt spjutspetsområde som inkluderar cirkulär ekonomi och industriell symbios för optimal resursanvändning. Även Norra hamnen har stor potential för ytterligare produktion, distribution, förädling och lagring av förnybar och återvunnen energi.

Vindkraft

På Sjollen planeras för vindkraftsetablering vilket kan stå i konflikt med den nationella havsplanen. Området pekats ut som ”Gn”, Generell användning med särskild hänsyn till höga naturvärden. Miljönämnden anser att en avvägning av målkonflikter bör belysas i översiktsplanen, där framtida energiförsörjning ska väga tungt.

Solenergi

Några områden i Malmö pekats ut i kartlagret Solenergi som områden lämpliga för stora anläggningar med solenergi. Kartlagret bör kompletteras med fler befintliga och kommande verksamhetsområden. Kartlagret skulle kunna kombineras med information från solkartan, som även visar potentialen för solenergi i flerbostadshus och småhus.

MARKFÖRORENINGAR

I förslaget till översiktsplan anges att markföroreningar i huvudsak förekommer i Malmös verksamhetsområden. Enligt kartlagret *Geologiska förhållanden* (SGU 2003) utgör dock andelen fyllnadsmark 21 procent av landområdet i Malmö. Fyllnadsmarken innehåller ofta okänt förorenat material. Utöver det har Malmö drygt 1 400 så kallade MIFO-objekt (länsstyrelsernas publicerade kartor över misstänkta eller konstaterat förorenade områden). Det innebär att en stor andel av Malmös mark bedöms som förorenad. Miljönämnden föreslår därför att avsnitten om markföroreningar justeras i enlighet med ovanstående och att det även framgår när markföroreningar, inklusive ansvar, bör vara utredda.

MILJÖFARLIGA VERKSAMHETER

Malmö stad och Länsstyrelsen i Skåne har tagit fram kartlager med uppmärksamhetsavstånd till farliga och störande verksamheter. Miljönämnden anser att det bör framgå av översiktsplanen att kartlagren bör användas som underlag i planprocesserna, då uppmärksamhetsavstånden kan påverka vilken typ av bebyggelse som är möjlig på olika avstånd från verksamheterna.

DAGVATTEN OCH VATTENKVALITET

Miljönämnden ser positivt på att det i granskningsförslaget finns med en text om att vattendragens och kanalernas vattenkvalitet och ekologiska status ska förbättras så att miljö kvalitetsnormen för vatten uppnås. Miljönämnden anser att översiktsplanen bör öppna för att dagvattenhantering inte alltid behöver ske vid källan. VA Syd vill utreda var dagvatten kan omhändertas på det mest kostnadseffektiva sättet, vilket kan innebära mindre åtgärder nära källan och större åtgärder nära vattenförekomsten/recipienten. Kopplat till det

anser miljönämnden även att strategierna för dagvatten bör kompletteras med att en ny kommunövergripande dagvattenstrategi ska tas fram och utgöra grunden för planering för hantering av dagvatten.

De allmänna VA-systemen för avloppsvatten är i behov av upprustning, för att kunna möta de miljökrav som finns och kan komma att ställas genom myndighetsbeslut inom en snar framtid. Detta gäller inte bara för en framtida expansion utan även för den befintliga staden, vilket miljönämnden anser bör framgå av ingressen till strategin för Infrastruktur för vattenförsörjning och avlopp.

ODLINGSLANDSKAPET

Jordbruket är en viktig näring i Malmö som har betydelse för både stadens ekonomiska utveckling och dess resiliens. Miljönämnden anser därför att dess ekonomiska betydelse bör förtydligas i översiktsplanen.

Miljönämnden anser vidare att en strategi för utveckling av landsbygden och odlingslandskapet bör tas fram, som inkluderar dess kulturella, rekreativa och ekologiska värden.

En del områden i Malmö där utbyggnad planeras omfattar odlingsmark. För dessa bör det alltid framgå i de platsspecifika riktlinjerna att det finns en konflikt mellan bevarande av odlingsmark och exploatering.

Miljönämnden anser även att det bör framgå i översiktsplanen att Malmös jordbruksmark har högst produktionsförmåga i Sverige (klass 8-10) och är av största lokala och nationella intresse att bevara. För att klara en växande befolkning i Malmö och Sverige, måste jordbruksmarkens livsmedelsproducerande funktion värnas.

ALLMÄN PLATSMARK

Det bör framgå i översiktsplanen att allmän platsmark behöver avsättas för hantering och rening av dagvatten.

TRAFIK

Ett antal infartsleder planeras att byggas om till stadshuvudgator. Det kan påverka trafikflöden och leda till mer trafik på andra gator in till centrum. Miljönämnden anser att det bör framgå av översiktsplanen att konsekvenserna av en överflyttning bör utredas. Ett exempel är Amiralsgatan.

Längs Amiralsgatan förekommer även tunga transporter och transport av farligt gods, samtidigt som gatan är föremål för en större förtätning. Miljönämnden anser att denna situation bör belysas i översiktsplanen.

Allt fler Malmöbor förväntas använda cykelvägnätet när Malmö ska ställa om till miljövänliga transporter. Det innebär att många olika transportmedel med olika hastighet kommer att samsas på ett begränsat område, med risk för konflikter och tillbud. För att omställningen till ett mer hållbar resande ska bli möjligt anser miljönämnden att det i översiktsplanen bör finnas ett resonemang om hur dessa transportmedel ska kunna samsas på stadens cykelvägar på ett tryggt sätt.

BULLER

Planprogrammet för Sofielunds verksamhetsområde är först i landet med att peka ut en så kallad kulturljudzon, där musikverksamheter ges utrymme att bullra. Det möjliggörs genom

att det redan i dag finns ett avstånd mellan närliggande bostäder och de bullrande verksamheterna i verksamhetsområdet. För att underlätta förverkligandet av planprogrammet anser miljönämnden att det bör förtydligas i de platsspecifika riktlinjerna att nya bostäder inte ska etableras närmare verksamhetsområdet än idag.

AVFALL

Nationell översyn av lagstiftning, tillsammans med rådande resurs- och materialbrist, pekar på att avfall i ökande omfattning kommer att betraktas som resurser. Miljönämnden anser att detta bör förtydligas i översiktsplanen och att cirkulära lösningar bör framhållas. Det omfattar industriella och urbana symbioser, vilket bland annat bör framgå i de avsnitt som rör verksamhetsområden.

UTBLICK 2050

Malmö som halvmiljonstad

Översiktsplanen innehåller en utblick mot 2050 som beskriver den förväntade utvecklingen de närmaste 30 åren. Analysen utgår från att vi kommer att leva ungefär på samma sätt som idag. Klimatförändringarna, med höjda havsnivåer, torka och skyfall, kommer att kräva ett annorlunda levnadssätt inom en snar framtid. Det råder dessutom redan brist på resurser och material, energipriserna är höga, effekt- och kapacitetsbehovet för el är ansträngt i Malmö/Skåne och behovet av lokal, förnybar energi finns redan nu. Miljönämnden föreslår därför att Utblick 2050 justeras utifrån att vi troligen har förändrat vårt levnadssätt.

HÅLLBARHETSBEDÖMNING MED MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Som underlag till översiktsplanen har stadsbyggnadsnämnden tagit fram en hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning som ingår i granskningshandlingarna. Miljönämndens synpunkter kring sakfrågor som markföröreningar, gröna värden och miljökvalitetsnormer för vatten i översiktsplanen gäller även för dokumentet Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning, och upprepas därför inte nedan.

Miljönämnden anser att dokumentet som helhet håller hög kvalitet och att det är positivt att de globala målen har satts i sin Malmö-kontext. Däremot anser nämnden att det är svårt att se hur dokumentet kommer att beaktas och påverka implementeringen av översiktsplanen i detaljplaner, bygglovs- och exploateringskedan. Då översiktsplanen inte tar ställning i målkonflikter och då planprocessen styrs av plan- och bygglagen, som är en exploateringslagstiftning, riskerar andra värden än byggande ändå att få stå tillbaka. Miljönämnden anser därför att dokumentet behöver konkretiseras i detta perspektiv.

Det bör även framgå att planprocessen måste kombineras med andra verktyg, såsom markanvisningsavtal, exploateringsavtal och samverkan med byggaktörer, för att påverka resurssnålhet och energieffektivitet i byggnation.

En tätare stad innebär ökad konkurrens om mark, inte minst i Malmö som omringas av hav och värdefull odlingsmark. Det innebär utmaningar när det gäller att skapa plats för samt bevara funktioner som parker, naturområden, öppen dagvatten- och skyfallshantering och därmed biologisk mångfald. Konkurrensen om mark och dess konsekvenser bör tydligare framhållas i miljöbedömningen.

I dokumentet görs en bedömning över vilken påverkan översiktsplanen förväntas ha på de globala hållbarhetsmålen (Hög påverkan, Möjlighet att påverka, Begränsad påverkan). Bedömningen för mål 13 Bekämpa klimatförändringen är att översiktsplanen har begränsad

påverkan. Men klimatförändringarna och dess effekter är högt prioriterade i översiktsplanen och staden har rådighet över många nödvändiga åtgärder, varför miljönämnden menar att översiktsplanen bör anses ha Hög påverkan på mål 13. Översiktsplanen pekar till exempel ut områden för energiproduktion, samt framhåller behovet av grönska och hantering av dagvatten och skyfall.

De globala hållbarhetsmålen har vidare sorterats in under översiktsplanens tre prioriterade inriktningar. För mål 2 Ingen hunger är det livsmedelsproduktionen som är relevant för Malmö. Då jordbruk är en näring, inte en kulturell/demokratisk arena, anser miljönämnden att denna bör ligga under *Malmö som regional motor för grön tillväxt och sysselsättning*. Nuvarande placering under *Staden som kulturell och demokratisk livsmiljö* förminskar dess ekonomiska betydelse och betydelsen för näringslivet.

Det finns platser i Malmö som under varma somrardagar är utsatta för en icke hälsosam värmeeffekt. Värmeböljor förväntas öka i och med klimatförändringarna och därmed ökar utmaningen med värmeöar. Miljönämnden anser därför att texten bör kompletteras med ett stycke om värmeöar och hur de kan lindras.

Barnkonventionen

Barnkonventionen har beaktats vid handläggningen av detta ärende på följande sätt. Miljönämnden lämnar i detta yttrande förslag som syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Förslaget har utarbetats av Kristina Lembre och Lena Eriksson, utredare.

Samråd har skett med Sofie Holmkvist, avdelningschef och Nasrin Bigdelou, enhetschef, miljöstrategiska avdelningen samt med Nicklas Lindgren, enhetschef, avdelningen för miljö- och hälsoskydd. Samråd har även skett med Emanuel Toft, Rasmus Fredriksson, Carlos Rojas Carvajal, Anna Roslund, Mårten Spanne, Roland Zinkernagel, Malin Norling och Juliet Leonette på miljöstrategiska avdelningen, med Håkan Karlström, Christian Walient, Maria Lecander och Martin Stockfors på avdelningen för miljö- och hälsoskydd samt med Maria Svensson på avdelningen för livsmedelskontroll.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Sofie Holmkvist
Avdelningschef
Miljöstrategiska avdelningen